

Za hrst' histórie eutanázie – symbolu spoločnosti v rozklade, II. časť

Dariusz Żuk-Olszewski

5. júna 2023 **✚ História**

predchádzajúca časť:

Za hrst' histórie eutanázie – symbolu spoločnosti v rozklade, I. časť

V predchádzajúcej časti nášho rozprávania o dejinách legálnej eutanázie sme si priblížili nacistické korene programu eliminácie „menejcenných“ a pre spoločnosť „bezvýznamných“ osôb. V druhej časti si priblížime úlohu, ktorú v zavedení legálnej eutanázie a realizácie nacistického programu T4 zohralo mlčanie spoločnosti, akceptácia zavraždenia svojho hendikepovaného syna, dcéry, brata, sestry zo strany najbližších... A hlas blahoslaveného kardinála, ktorý sa postavil Hitlerovi na odpor a prerušil tak desivé mlčanie nemeckej spoločnosti.

Ilustračný obrázok, zdroj: pixabay.com

Program T4 - eutanázia so súhlasom najbližších

Vráťme sa k dospelým obetiam „Akcie T4“. Chorí si veľmi dobre uvedomovali, že idú na istú smrť, že zostali neraz vydaní svojimi rodinami, svojimi rodičmi či súrodencami do rúk nacistických zločincov. Historik G. Aly cituje niekoľko vyjadrení pacientov, ktoré sa zachovali v ich listoch blízkym, ktorých zúfalo prosili o zľutovanie a pomoc:

„Drahá sestra! Opäť zobrali mnohých. Bolo nám tak ťažko, že sme všetky plakali. Chcela by som Ťa teda poprosiť, či by si sa nemohla za mňa prihovoriť, či by som nemohla bývať u Teba, lebo nevieme, či sa nevrátia na budúci týždeň. Keby sme sa už viac nevideli, chcela by som Ťi veľmi pekne poďakovať za všetko, čo si pre mňa urobila.“

Iná pacientka píše: *„Ja nechcem zomrieť. Vari je to moja vina, že som taká? Prečo mi to robia? Teraz sme už určené na porážku.“¹*

Akcia T4 však neprebiehala iba v „stacionárnych“ plynových komorách. Nemci vo svojej zvrátenej vynaliezavosti a technickom ume uvažovali, ako túto akciu „zefektívniť“ a ušetriť náklady na prepravu „genetického odpadu“ z psychiatrických ústavov po celej krajine na miesta vykonania „milosrdnej smrti“. Preto pre usmrtenie pacientov začali experimentálne používať „mobilné plynové komory“. Išlo vlastne o autobusy s oddelenou kabínou pre vodiča či o skriňové nákladné autá, ktoré boli hermeticky uzavreté a dovnútra bol vyvedený výfukový systém.

Výfukové plyny z dieselového motora tak udusili pacientov nahnaných do vozidla. V niektorých prípadoch boli pacienti zastrelení. Po usmrtení pacientov dostávali ich rodiny správu s prefabrikovaným úmrtným listom, kde bolo ako príčina smrti uvedené najčastejšie náhle zlyhanie životne dôležitých funkcií v dôsledku srdcového infarktu či mozgovej mŕtvice. Rodiny tiež dostali urnu s popolom s označením osobných údajov zavraždeného. S najväčšou pravdepodobnosťou však nešlo o konkrétne pozostatky konkrétneho človeka, ale o náhodný popol, keďže obete boli spaľované v krematóriách hromadne, po každom Transporte, po každej „čistiacej akcii“.

Napriek tomu, že „Akcia T4“ bola masová, od začiatku bola pred nemeckou spoločnosťou oficiálne maximálne utajená. K minimálnemu ohlasu v spoločnosti prispel aj fakt, že rodiny o svojich mentálne či ťažko zdravotne postihnutých príbuzných v štátnych zariadeniach nejavili záujem, keďže sa pod vplyvom dlhoročnej propagandy o „čistej rase“, v ktorej niet miesta pre slabých a chorých, za nich neraz jednoducho hanbili. Mýtus, že Nemci o likvidačnom programe T4 nič netušili, je iba veľmi pohodlným ospravedlnením ľahostajnosti nemeckej spoločnosti či priamo jej masovej kolaborácie s nacistami.

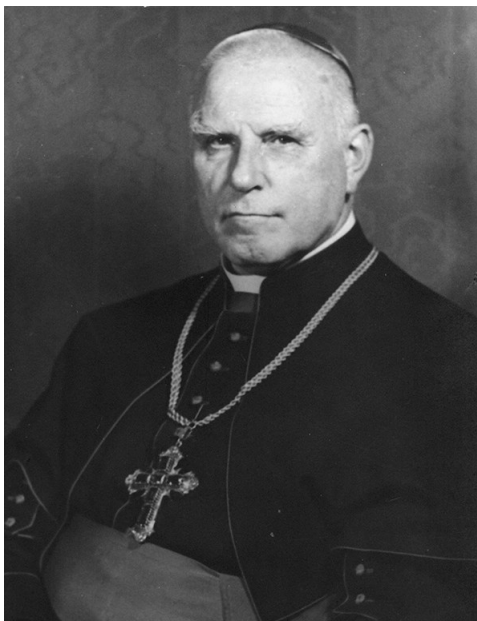
Lekári, ktorí boli do programu T4 zapojení, príbuzným postihnutého zväčša naznačili, aké riešenie pre neho pokladajú za najlepšie. Častá veta vraj znela asi nejako takto: „*Pre vášho Helmuta by bola smrť oslobodením.*“ A príbuzní zväčša uznanlivo prikývli, čím sa *de facto* vzdali práva zabojovať o život svojho blízkeho. Sú však známe prípady, keď príbuzní takéto „riešenie“ kategoricky odmietli a nacistické úrady, aby sa vyhli zbytočnému rozruchu, pacienta jednoducho vyškrtili zo zoznamu odsúdených na štátnu eutanáziu. Spomínaný nemecký historik Aly uvádza, že takýchto príbuzných, ktorí by sa proti štátom nariadenej vražde ich postihnutého príbuzného postavili, nebolo v Nemecku ani 20 %.

Pripomenutie tohto historického faktu je veľmi dôležité aj v kontexte súčasnej praxe umelých potratov a eutanázie. Ich legálne uskutočňovanie by nebolo možné bez zásadnej zmeny postojov celej spoločnosti k životu – „menejcenný“ život, či už je to život nenarodeného, zdravotne postihnutého, ťažko chorého alebo starého človeka, prestal byť v hedonistickej spoločnosti zameranej na úspech a pohodlie vnímaný ako život hoden ochrany. „Život hoden života“ alebo „plnohodnotný život“ sú synonymá tej istej definície, pri ktorej si jeden človek uzurpuje právo posudzovať cenu života iného človeka.

Bl. Clemens August von Galen - hlas odporu, ktorý narušil desivé mlčanie

Hoci miera akceptácie programu T4 nemeckou spoločnosťou bola veľmi vysoká, našli sa ľudia, ktorí proti nemu pozdvihli protestný hlas. Ak sa však takíto odvážlivci našli, ich motiváciou neboli myšlienky svetského humanizmu či princípy tzv. moderného právneho štátu. Historik Aly píše, že na takýto protest sa zmohli iba „ideoví odporcovia „progresívnych“ ľavicových sfér, ktoré stáli za zrodom vražednej štátnej eugeniky. Boli to tí, ktorým viera hovorila, že každý človek má v sebe Boží obraz a podobu. Aj keď je zdeformovaný, jeho intelekt je nevyvinutý, keď si vyžaduje starostlivosť iných alebo je ťažko chorý.

Odporcovia eutanázie čerpali odvahu, istotu a silu vôle z viery, ktorá sa pred rokom 1945 stala pre mnohých Nemcov cudzia a ktorá je im ešte väčšmi cudzia dnes.“²

Bl. kardinál gróf Clemens August von Galen, münsterský biskup

zdroj: wikimedia commons

Bol to hlas odporu, ktorý narušil desivé mlčanie nemeckej spoločnosti k tomuto do neba volajúcemu zločinu. Hlas zástupcu konzervatívneho tábora, zástupcu konzervatívnych katolíkov, kto prinútil Hitlera náhle stopnúť „Akciu T4“. Bol to hlas jedného z najstatočnejších Nemcov, ktorí sa počas vojny odvážili postaviť Hitlerovi na odpor. Bol to hlas kardinála grófa Clemensa Augusta von Galena, münsterského biskupa, dnes blahoslaveného katolíckej Cirkvi.³

Kardinál von Galen stál za významnou časťou obsahu encykliky pápeža Pia XI. *Mit brennender Sorge*⁴. V júli a v auguste roku 1941 predniesol von Galen sériu kázni, ktoré boli ostrou kritikou národnosocialistického režimu a v ktorých ostro odsúdil ako ničím neospravedlniteľný zločin vraždenie nevyliciteľne chorých a hendikepovaných. V kázňach, ktoré sa neskôr šírili medzi nemeckými katolíkmi tak rýchlo, že nacistický režim za ich rozširovanie trestal uväznením v koncentračnom tábore, okrem iného hovoril: „Početné nečakané úmrtia mentálne chorých nemali prirodzenú povahu, ale boli spôsobené úmyselne, podľa princípu, že je možné zlikvidovať takzvané bytosti nehodné života, a teda zabíjať nevinných ľudí, ak sú pokladaní za tých, ktorí nemajú žiadnu hodnotu pre národ a štát. Je to obludný princíp, ktorý má ospravedlniť vraždenie nevinných a umožňuje brutálne zabíjať invalidov, ktorí nie sú schopní práce, mrzákov, nevyliciteľne chorých, starobou zoslabnutých!“⁵

Biskupove kázne prebudili časť spoločnosti z ľahostajnej letargie a vyvolali veľkú vlnu odporu medzi veriacimi v celom Nemecku. Predovšetkým vo Vestfálsku a ďalších katolíckych regiónoch. Národnosocialistické vedenie to zaskočilo a podľa očitých svedkov Goebbels zúril ako nepríčetný a žiadal okamžite zatknúť „opovážlivého farára z Münsteru“. No Hitler, ktorý sa veľmi bál verejnej mienky, prijal iné rozhodnutie. Aby nedráždil „klerikálnu a spiatočnícku“ časť národa, 23. augusta 1941 prikázal okamžite zastaviť „Akciu T4“. Von Gallen skončil „iba“ s trestom domáceho väzenia, v ktorom zotrval do konca vojny.

Neznamená to však, že štátne vraždy vlastných občanov, nazývané eutanázia, v Tretej ríši prestali. Postupne bolo zabíjanie ťažko chorých a hendikepovaných obnovené, no nemalo už taký organizovaný a masový charakter, ako v prípade „Akcí T4“. V jednotlivých nemocniciach a sociálnych zariadeniach boli vykonávané tzv. „divoké eutanázie“. Pacienti dostávali smrteľné dávky liekov, boli u nich umelo vyvolávané zápaly pľúc alebo boli jednoducho vyhladovaní na smrť.

Situácia sa v tejto oblasti zhoršovala s pribúdajúcim časom, ktorý Nemecko trávilo v nevyhrateľnej vojne. Pre nacistov (a to nielen vo vedení štátu, ale aj medzi lekármi a nižšími úradníkmi), ktorých ríša sa ekonomicky rúcala ako domček z karát, bolo nepredstaviteľné, žeby štát mal udržiavať pri živote ešte aj „debilných darmožráčov“. Preto sa čoraz častejšie rozhodovali pre „rozpustenie“ starobincov, ústavov pre psychicky chorých či liečební pre dlhodobo chorých. Stávali sa dokonca prípady, že boli zabíjaní starší ľudia, ktorí zázrakom v nemeckých mestách prežili kobercové bombardovanie Spojencov.

Kampaň vrážd v rámci programu eutanázie prežila Tretiu ríšu. Posledný zavraždený zomrel tri týždne po kapitulácii Nemecka – 29. mája 1945. Bol to iba štvorročný chlapec Richard Jenne. Bol usmrtený v Kaufberen-Irsee v Bavorsku. Myslím, že ctený čitateľ môže po prečítaní týchto riadkov každého propagátora a presadzovateľa eutanázie ako „práva“ zakotveného v právnom systéme „moderného štátu“ pokojne označiť za propagátora extrémizmu a šíriteľa myšlienok nacizmu.

1 Götz Aly: Obciężeni: Eutanazja w nazistowskich Niemczech, citácia In: P. Zychowicz, cit.d., s. 380.

2 Götz Aly: Obciężeni: Eutanazja w nazistowskich Niemczech, citácia In: P. Zychowicz, cit. d., s. 382–383.

3 Beatifikovaný na začiatku pontifikátu Benedikta XVI., 9. októbra 2005.

4 *Mit brennender Sorge* (slovensky *S úzkostlivou starosťou*) je nemecky písaná encyklika, ktorú vydal pápež Pius XI. 14. marca 1937 ako reakciu na nacizmus a jeho vládu v Nemecku a ktorou nacizmus odsúdil.

5 Por. gróf C. A. kard. von Gallen: Kázeň z 3. augusta 1941, ktorej prepis bol v tisícoch výtlačkov distribuovaný po celom Nemecku.

URL adresa článku: <http://christianitas.sk/za-hrst-historie-eutanazie-symbolu-spolocnosti-v-rozklade-ii-cast/>